

Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity v Českých
Budějovicích katedra pedagogiky a psychologie

Mimoškolní aktivity dětí (význam volného času)
bakalářská práce

Iva Lebedová

vedoucí bakalářské práce
PhDr. Miroslav Somr, DrSc.

České Budějovice
2008

Děkuji vedoucímu bakalářské práce PhDr. Miroslavu Somrovi, DrSc., za rady, připomínky a metodické vedení práce.

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci vypracovala zcela samostatně a veškerou literaturu jsem uvedla v seznamu použité a citované literatury.

V Českých Budějovicích

Anotace

Tato bakalářská práce „Mimoškolní aktivity dětí“ je zaměřena na problematiku správně využitého volného času dětí předškolního věku. Vystihuje podstatu volného času a také jeho důležitost. Pojednává o významu rodiny a životního stylu. V praktické části je použita dotazníková metoda, která posuzuje a zkoumá názory rodičů, týkající se právě této problematiky.

Annotation

This bachelor work „ Out of school activities children “ is sight on problems well utilize spare time children pre-school age. Apposite essence of free time as well as his importance. Handles of the importance families and style of life. In practical part is used questionnaire method, that the judges and inquire into views parents, concerning this very problems.

Obsah :

I.	Úvod.....	5
II.	Teoretická část	8
1.	Co je to volný čas.....	9
1.1	Historie volného času.....	11
1.2	Volný čas 20. století a Československo.....	12
2.	Volný čas a význam rodiny.....	13
2.1	Volný čas a životní styl rodiny.....	14
2.2	Rodiče jsou nepostradatelní.....	15
3.	Volný čas, média a masová kultura.....	16
3.1	Měli bychom se obávat?.....	17
3.2	Kladné a stinné stránky masové komunikace.....	18
4.	Volnočasové instituce.....	19
4.1	Různorodost kroužků.....	20
III.	Praktická část.....	25
1.	Cíl a použitá metoda.....	26
1.1	Stanovení hypotéz.....	26
1.2	Popis použité metody.....	27
1.3	Ilustrace.....	28
2.	Výzkumná část, vyhodnocení použitého dotazníku.....	31
2.1	Závěry výzkumu.....	44

3.	Závěr.....	46
4.	Seznam použité a citované literatury.....	49
5.	Přílohy.....	50

I. Úvodem

Naše společnost se vyvíjí velmi rychlým tempem kupředu. Každé století, desetiletí získáváme nové a nové zkušenosti, vědomosti. Stejně rychlým tempem se vyvíjí i naše děti. Dřevěné stavebnice nahradila plastová lega, knihy počítačové hry, dopisní papíry klávesnice na mobilních telefonech.

Co ale zůstává neměnné je čas. Čas, který neustále plyne, má svou pravidelnost. Čas, který bychom mohli v dnešní společnosti pomyslně rozdělit na čas povinností a volný čas.

A právě volný čas se stal stěžejním tématem mé bakalářské práce a to především volný čas dětí předškolního věku.

Každý z nás si jistě pod pojmem „volný čas“ představí určitý způsob trávení svých volných chvil. Volný čas nám umožňuje věnovat se našim koníčkům, zálibám, činnostem, které nám přinášejí radost, potěšení, které nás zajímají.

Ve volném čase máme možnost relaxovat, sportovat, vzdělávat se...

II. Teoretická část

1. CO JE TO VOLNÝ ČAS ?

Co dnes vidíme pod výrazem „volný čas“ ? Jde o čas a dobu, kdy nejsme v zaměstnání? Doba , kdy nemáme žádné povinnosti? Kolik volného času máme a můžeme mít? Záleží na určitých faktorech? Například profesi, vzdělání či pohlaví?

S tématem „volný čas“ se dnes setkáme již v mnoha odborných publikacích. Obvykle je tento pojem vysvětlován jako doba, při které si svobodně volíme činnosti, kterými se budeme zabývat, které nám přinášejí uspokojení, příjemné prožitky.

Volný čas má své specifické funkce. Jsou jimi například: odpočinek, zábava , rozvoj sebe sama, rozvoj vzdělávání, rekreace, pohybové vyžití a jiné.

Dále pak tyto funkce můžeme rozdělit na sociální , ekonomické a terapeutické.

Sociální jsou ty funkce, které umožňují jedinci začlenit se do společnosti, získat role, prohlubují sociální vztahy, utvářejí vlastní osobnosti.

Ekonomické funkce se týkají především hospodaření (času, financí, a podobně).

Terapeutická funkce volného času není doposud příliš populární. Jedná se především o smyslový rozvoj jedince, životní styl, duševní i zdravotní stav jedince.

Podle německého pedagoga Horsta W. Opachowskiho jsou základní funkce volného času tyto:

- rekreace
- kompenzace
- výchova a další vzdělávání
- kontemplace (hledání smyslu života)
- komunikace
- participace (spoluúčast na vývoji společnosti)
- integrace
- enkulturace (rozvoj sebe sama v oblasti kultury).

Joffre Dumazedier (1915- 2002) odhalil čtyři společné vlastnosti volného času :

- svoboda, možnost volby
- prostá přirozenost bez určitých zájmů, účelů
- hedonistický volný čas (zaměřený na uspokojování potřeb, tužeb)
- utváření sebe sama, rozvíjení identity

Dále pak rozdělil tři základní funkce volného času :

- odpočinek, získání nové energie, síly
- rozptýlení, zábava
- rozvoj osobnosti (sociální, fyzický, kulturní,...)

1.2 HISTORIE VOLNÉHO ČASU

Výraz volný čas se začal výrazněji objevovat teprve v průběhu 19. a především 20. století. Do této doby lidé příliš volného času neměli. Důvodem byla bezesporu povinná robota, která obvykle trvala 14 až 16 hodin denně.

V zimním období na tom byli lidé o něco lépe. Mezi spánkem a prací se vyskytla asi dvouhodinová mezera, kterou lidé nejčastěji strávili se svou rodinou vyprávěním, rozmýšlením, svými zálibami.

O mnoho lépe na tom nebyly ani děti. Z historických pramenů víme, že byly již od brzkého věku zapojovány do těžké práce – roboty.

Teprve po skončení třicetileté války (r. 1648) se situace začala zlepšovat. Povinná pracovní doba se začala zkracovat a lidé tak měli více času pro sebe a své děti. Vyskytly se první víkendové chaty, kavárny, v početnějších městech kluby s nejrůznější nabídkou činností. Na děti se ale zpočátku příliš nemyslelo. Jen nepatrná část aktivit byla určena těm nejmenším.

Postupem času si lidé uvědomili, jak důležitou roli hrají pro děti volnočasové činnosti, které je baví, vzdělávají, posunují vpřed. Začala tedy vznikat zařízení určená pouze pro děti a mládež. Nejčastěji se jednalo o sportovní zařízení při školách, sportovní kluby a hřiště, dětské tábory a v neposlední řadě dětské zahrádky – předchůdci mateřských škol.

Po druhé světové válce se vývoj dětských volnočasových aktivit urychlil ještě více. Děti měly možnost navštěvovat lákavá zařízení s mnohdy velmi moderní technikou. Byla to například planetária, galerie či zoologické zahrady.

Objevily se první pionýry, domy pro děti a mládež, lidové umělecké školy, školní družiny.

1.3 VOLNÝ ČAS 20. STOLETÍ A ČESKOSLOVENSKO

V 70. letech začaly do Československa částečně pronikat proudy demokracie a to převážně ze západní Evropy. Volný čas dětí a mládeže získával na významu. Po sametové revoluci (1989) se otázky volného času promítly i na politické scéně.

„Usnesení vlády z 2.11. 1990 uvítalo obnovení plurality sdružení dětí a mládeže, vymezilo působení státu na mladou generaci prostřednictvím státních programů její podpory a ochrany a zahrnulo do nich také volný čas. Směry státní politiky na léta 1993 – 1994 vymezily vztah k mladé generaci pro věk 0 – 26 let a v návaznosti na Úmluvu o právech dítěte pro věk 0 – 18 let. Děti byly pokládány nikoli pouze za objekt působení, nýbrž za „samostatný a aktivní subjekt vlastního rozvoje a aktivního činitele při formování občanské společnosti“. “ (3: 147)

V tomto duchu dále vznikaly programy na podporu sdružení dětí a mládeže.

20. listopadu roku 1989 byla přijata Úmluva o právech dítěte (v České Republice zákon č. 104/1991 Sb.).

2. VOLNÝ ČAS A VÝZNAM RODINY

První emoce, zkušenosti, lásku, vědomosti, postoje, role, názory získává dítě ve své rodině. Rodina představuje pro dítě bezpečí, oporu, lásku, důvěru. Ať už se jedná o rodinu úplnou či neúplnou, stále je to rodina, která má pro dítě neuvěřitelně velký význam.

„ Už to, že se nám dítě narodilo, je vlastně velký zázrak života. A nyní každý den přinese něco nového. Budeme sledovat jeho vývoj a uvědomovat si, jaké úžasné možnosti jsou v tom maličkém tvorečku ukryty. Bude se v našich rukou a před našima očima rozvíjet. Bude přijímat všechno, co mu ve svém životním prostředí poskytneme. To bude jakýsi stavební materiál, který bude po svém zpracovávat a přetvářet pro stavbu své příští osobnosti. Máme tedy v něm svou velkou životní příležitost! “ (6: 4)

Domnívám se, že pro plnohodnotný vývoj dítěte je rodina tím nejdůležitějším faktorem. Při optimálních podmínkách vytváří rodina pro dítě podnětné prostředí, které dítě ovlivňuje a vytváří jeho identitu.

Jen velmi těžko budeme hledat v dítěti vztah k lidem, věcem, přírodě, vyrůstalo-li bez lásky, stimulace a porozumění. Myslím si, že je důležité, aby se dítě již v předškolním věku seznamovalo s hodnotami a morálními pravidly naší společnosti.

Každé dítě se rodí s určitými dispozicemi , je jen na jeho rodině a nejbližším okolí , zda tyto vrozené dispozice rozpozná a rozvine je.

Trávení volného času si každá rodina představuje jinak. Pro některé rodiny je volný čas dobou, kdy chtějí být co nejvíce se svými dětmi, povídat si s nimi, rozšiřovat jejich poznávání například návštěvou zoologické zahrady, výletem do přírody či posezením nad obrázkovou knihou. Pro

mnohé rodiny je ale bohužel v dnešní uspěchané době příznivější jiný trend. A to volný čas strávený zběsilým nakupováním v obřích hypermarketech, kde své děti odloží na potřebný čas (někdy i celé odpoledne) do dětských koutků. Takto strávený volný čas zakončí návštěvou v MC Donaldu. Tito rodiče ale neochuzují pouze své děti, ale také sami sebe. Vždyť právě dítě je to, co nás v životě nejvíce obohacuje. Měli bychom si uvědomit, jak rychle děti rostou. Myslím si, že právě předškolní věk je jedním z nejkrásnějších období života dítěte, kdy se s ním můžeme radovat z pokroků a úspěchů. Momenty , kdy dítě poprvé udělá samostatně krok, vysloví máma, rozjede se na kole bez postranních koleček a udrží rovnováhu, bychom si neměli nechat ukrást každodenním spěchem naší společnosti.

2.1 ŽIVOTNÍ STYL RODINY A VOLNÝ ČAS

Způsob jakým žijeme se promítá i do způsobu trávení našeho volného času. A stejným způsobem jako žijeme my, žijí i naše děti, samozřejmě jen do určitého věku.

Trendem 20. století se stal jednoznačně život ve městě. Mnoho rodin se z vesnic a obcí přestěhovalo do měst. Ano, ve městech je život „poněkud jednodušší“, bereme-li v potaz dostupnost pracovních míst, výchovně vzdělávacích zařízení, kultury či jiných aktivit. Neměli bychom ale přehlédnout také negativa, jako jsou například smog, hluk a především obrovské riziko nebezpečí (vysoký dopravní provoz, kriminalita, ...) .

Od narození bydlím na vesnici a k městům jsem nikdy neměla příliš kladný vztah. Domnívala jsem se, že lidé na vesnici měli vždy na své děti

více času a také se jim více věnovali. Nehnali se za kariérním růstem, důležitější pro ně byl růst jejich potomků. Dnes ale musím změnit názor. Navštívila jsem již mnoho mateřských škol na vesnicích i ve městech a poznala různé styly výchovy. Nezáleží na tom, zda rodina bydlí ve městě nebo na vesnici, v rodinném domku nebo panelovém bytě, dokonce ani na tom, jak je rodina finančně vybavená. Vždy záleží na lidech, na způsobu jejich výchovy a především zájmu o dítě. Samozřejmě dovolená u moře, lyžování v Alpách, golf, hokej, jízdy na koních děti zaujmou a baví je, neznamená to však, že každá dobře situovaná rodina dokáže svůj volný čas trávit lépe, než rodina s nižším rozpočtem.

2.3 RODIČE JSOU NEPOSTRADATELNÍ

Rodiče by si podle mého mínění měli uvědomit, jak důležitý je pro děti správně využitý volný čas a jak velkou měrou právě oni na své děti působí. Pomocí rodiny a volného času by měly děti získávat vztah k určitým činnostem, nacházet v nich své záliby, zájmy a koníčky.

Všem lidem je přeci vrozené učit se nápodobou. Jinak tomu není ani u dětí předškolního věku. Rodina a zejména rodiče jsou tím nejdůležitějším podnětem. Vidí-li dítě své rodiče, jak ve svém volném čase například sportují, začne mít o sport s největší pravděpodobností také zájem. Pozitivním přístupem rodičů dítě získává kladný vztah k činnostem. Pokud však rodiče dítěti ukáží, že volný čas je pouze dobou určenou k nicnedělání, a že volný čas je „nuda“, stane se i pro jejich potomka tento čas nezajímavým a nežádoucím.

Velkou důležitost také přikládám věku dítěte, a to nejen biologickému, ale také psychickému. Mnoho dospělých si přeje pomocí svého dítěte splnit sny, které si sami jako malí nemohli dopřát. Tatínci chtějí mít ze svých synů slavné hokejisty a fotbalisty, maminky zase ze svých dcer modelky či zpěvačky. V této přehnané touze rodičů se pak může snadno stát, že své dítě začnou nutit dělat činnosti, které ono samo třeba vůbec dělat nechce. Proměňují tak jeho volný čas v čas řízený. A tím, podle mého názoru, dítěti spíše ublíží, nežli ho posunou vpřed.

Nikde nenajdeme kritéria pro trávení volného času dětí. Co je správné a co není, kdy je dítě dostatečně vyzrálé pro určité činnosti a kdy ne. Již pro děti předškolního věku existuje mnoho zájmových kroužků, jako například keramické, rybářské, sportovní nebo hudební. Měli bychom si ale položit zásadní otázky, které zní : „ Je moje dítě pro tyto činnosti dostatečně vyzrálé, má o ně samo zájem, bude mít dostatek času i na jiné záliby ? “ Pokud budou tyto otázky zodpovězeny kladně, pak se domnívám, že zájmové kroužky jsou pro dítě předškolního věku vhodné. Pokud ale ne, měli bychom s těmito aktivitami ještě nějaký čas počkat. Zájmové kroužky by rozhodně neměly sloužit k tomu, aby měli rodiče více času na sebe s klidným svědomím, že je o jejich potomka dobře postaráno, a že mu tímto výhodným způsobem zpestřují život.

3. VOLNÝ ČAS, MÉDIA A MASOVÁ KULTURA

Televize, počítač, internet, noviny, knihy a mnoho dalších médií výrazně ovlivňuje náš život a také náš volný čas, stejně jako masová kultura. Denně se s nimi setkáváme. Média se neustále rozšiřují ,

dnes již převážně v elektronické podobě. Usnadňují nám život, pomáhají, zdokonalují, informují nás, baví nás a zaujmou. Některé nám ale také dokáží ublížit, proměnit nás v otupělé pasivní jedince bez zájmu.

Již i k volnému času předškolních dětí neodmyslitelně patří média a masová kultura. V jedné nejmenované mateřské škole v Českých Budějovicích jsem se dětí zeptala, kdo má doma počítač nebo playstation a pracuje (hraje) s ním. Z dvaceti sedmi dětí mi kladně odpovědělo dvacet jedna. S obrovským vzrušením a nadšením překřikovali jeden druhého, které tlačítko musím zmáčknout, aby hrdina postoupil do dalšího kola.

3.1 MĚLI BYCHOM SE OBÁVAT?

Hrozí zde obrovské nebezpečí. Ano, volný čas je dobou, kdy si jedinec volí sám činnosti, kterými se bude zabývat. Můžeme ale ponechat dítěti, které chce ve svých volných chvílích hrát pouze počítačové hry, tuto svobodu? Dítě není schopno vnímat všechny faktory, které nám počítače, televize a podobné přístroje nabízejí. Nepřeberné množství barev a zvuků, které mozek nestihne přijmout, přetváří dítě v pasivní bytost. Nerozvíjí jeho fantazii ani komunikaci. Takové děti mají velmi často problémy s řečí, s představivostí.

To ovšem není největší nebezpečí, které se zde objevuje. Obrovská vlna spidermanů, supermanů, pokemonů a jiných dětských hrdinů zaplavila dětský svět. Probouzí v dětech přesvědčení, že dokáží být stejně výjimeční, nesmrtelní, dokáží létat a podobně. A právě zde roste riziko. Dětský mozek ještě nedokáže správně logicky rozlišovat, co je skutečnost a co je fikce. Dítě, které je přesvědčené, že má sedm životů, může udělat velkou hloupost.

V nejhorších případech dochází k nejrůznějším zraněním, kdy dítě chtělo předběhnout auto, nebo vzlétnout z balkonu činžovního domu. Těmto situacím bychom měli předcházet a dobře si rozmyslet, které hry, televizní filmy či sci-fi pohádky jsou pro dítě vhodné.

3.2 Kladné a stinné stránky masové kultury

Toto byla ukázka stinné stránky médií, masové kultury. Samozřejmě ale mají také tu světlou, která, myslím, stále převládá. Existuje nepřeberné množství knih, časopisů, pracovních listů, které děti zaujmou, rozvíjí a které mají děti velmi rády.

Stejně tak ale dokáží pomáhat i již zmíněné počítače. Dnes najdeme na trhu mnoho CD s dětskými programy o přírodě, ekologii, energii a podobně. Stále bychom ale neměli opomenout na určitou pracovní hygienu, tedy na čas, který dítě před obrazovkou stráví.

Volný čas, může dítě trávit také s časopisy pro nejmenší, kde najdeme mnoho pohádek, příběhů, nápadů, omalovánek, vystřihovánek, rébusů a podobně. Novinové stánky nám jich nabízejí opravdu mnoho, například :

Méd'a Pusík

Pastelka

Medvídek Pů

Sluníčko

Čtyřlístek

Barbie a mnoho dalších.

Rozvoj a růst médií je velmi rychlý a my bychom měli děti tomuto růstu přizpůsobit. Nemyslím si, že by bylo správné dětem média zakazovat, například tím, že je nenecháme sledovat televizi. Vždy bychom ale měli určit přiměřenou dobu působení a vhodnost vybraných programů. Pak nám, myslím, mohou být média velmi užitečná.

4. VOLNOČASOVÉ INSTITUCE

V dnešní době existuje mnoho institucí pro volný čas, které jsou specializované již na děti předškolního věku.

Těmi nejznámějšími, pro rodiče finančně nejméně náročnými a dětmi nejčastěji navštěvovanými, jsou dětská hřiště. Skluzavky, průlezky, houpačky, pískoviště patří u dětí k nejoblíbenějším místům ke hraní. V moderněji zařízených hřištích nalezneme horolezecké a provazové stěny, prostor pro golf, basketbalové koše a podobně. Samozřejmě každé dětské hřiště musí splňovat podmínky EU.

Další velmi oblíbenou institucí je Dům dětí a mládeže (zřizován podle zákona č. 76/1978 Sb.). Zřizovatelem DDM mohou být města, obce, soukromý subjekt nebo například školský úřad. Nalezneme zde zastoupení mnoha zájmových kroužků, jako například sportovní, estetickovýchovné, tělovýchovné, technické, hudební, turistické a jiné.

V průběhu školního roku DDM nabízí dětem nejrůznější aktivity, které si děti volí podle svých zájmů. Jedná se například o maškarní karnevaly, výlety, tábory, divadla, soutěže,...

Náplň činnosti DDM

„ Vyhláškou MŠMT ČR z roku 1992 č. 432 /1992 Sb. , o střediscích pro volný čas dětí a mládeže, byly stanoveny v § 2 tyto činnosti:

Kroužek je menší zájmový útvar, jehož činnost směřuje zpravidla na vnitřní obohacení členů, zaměřuje se na vnitřní život útvaru (např. rybářský kroužek, modelářský kroužek, čtenářský kroužek).

Soubor je zájmový útvar, jehož činnost směřuje zpravidla k veřejné produkci výsledků činnosti (pěvecký, hudební, taneční, divadelní apod.).

Klub je zájmový útvar s volnější organizační strukturou a s možnou převažující receptivní činností členů (filmový klub).

Kurz je útvar s vymezenou délkou trvání – zpravidla kratší než jeden rok – a jeho činnost směřuje k osvojení určitého množství vědomostí (kurz výpočetní techniky, kurz drhání, vaření apod.). Po ukončení kurzu může být účastníkům vydáno osvědčení o absolvování. “ (8: 122)

4.1 RŮZNORODOST KROUŽKŮ

Rodiče si dnes mohou vybírat z velmi pestré nabídky kroužků zaměřených na předškolní děti. Menším problémem se může stát dostupnost

těchto kroužků. Vesnice a obce většinou tyto aktivity nenabízejí v tak hojném počtu, a proto rodičům nezbývá nic jiného, než děti za těmito kroužky dopravovat, což může být finančně náročnější. Stejně tak náročné může být i financování samotného kroužku. Ceny se od sebe liší podle typu kroužku, velikosti města, počtu uchazečů apod.

Rodičům jsou nejčastěji nabízeny tyto kroužky:

Kroužek keramiky

Mnoho mateřských škol si tento kroužek oblíbilo a zapojilo ho do chodu mateřské školy. Dětem je velmi prospěšný. Práce s přírodními materiály, hlínou, keramikou rozvíjí u dětí předškolního věku převážně jemnou motoriku, která je velmi důležitá pro psaní, kreslení apod. Samozřejmě dítěti přináší také vnitřní uspokojení, radost z vlastnoručně vyrobeného výrobku. A nejen jim, ale také rodičům, kteří si jistě oblíbí hrnek vyrobený jejich dítětem.

Jazykový kroužek

I tyto kroužky jsou v mateřských školách velmi oblíbené. Nejrozšířenějším se stal kroužek angličtiny, pozadu ale nezůstává německý jazyk a také francouzský. Jazykové kroužky jsou pro děti předškolního věku velmi vhodné. Rodiče by ovšem od takové činnosti neměli očekávat, že jejich potomek bude po roce plynule mluvit anglicky. Význam těchto kroužků nespočívá v tom, naučit děti co nejvíce cizích slov nazpaměť, jednoduché fráze a podobně. Úkolem jazykového kroužku je probudit v dítěti cit pro

daný jazyk. Aniž by si to dítě uvědomovalo, zafixovává si výslovnost jazyka. Rozpozná ho od jiných a přestože nedokáže tímto jazykem mluvit, většinou slov rozumí. Nejvhodnějším stylem této „výuky“ je zapojení rodilého mluvčího. Jedině on dokáže dítěti podat přesnou výslovnost, intonaci a barvu jazyka.

Stále více se rozšiřuje metoda „helen doron“ (podle britské lingvistky Helen Doron) , kde se do „výuky“ cizího jazyka zapojují děti již od tří měsíců života. Díky opakovanému poslechu se děti učí anglicky stejně přirozeně, jako se učí svou mateřštinu.

Hudební kroužek

Mnoho psychologů tvrdí, že žádný člověk se nenarodí bez hudebního sluchu, jen je nám dán každému jinou měrou. Domnívají se, že každé dítě je muzikální a záleží jen na prostředí, ve kterém vyrůstá, zda se jeho muzikálnost rozvine či utlumí. Hudební kroužky jsou vhodné nejen pro zdravé děti, ale především také pro děti s určitými dýchacími problémy. Například hra na flétnu velmi pomáhá astmatikům, protože se naučí správně dýchat. Základní umělecké školy obvykle děti předškolního věku nepřijímají z důvodu hudební nauky, kterou by takto malé děti ještě nezvládly. Existuje ale mnoho samostatných kroužků, kam můžete své dítě přihlásit.

Estetické kroužky

Estetické kroužky jsou vhodné pro všechny děti, méně či více nadané. Nejde zde o „naučení se kreslit“ , ale spíše o estetické vyžití. Každé dítě je

individuální a stejně individuální je i jeho estetický cit. Všechna vytvořená díla jsou originály a dítěti jistě přináší radost i uspokojení. Dítě se seznámí i s netradičními technikami, materiály, postupy, které mohou být inspirující nejen pro děti, ale také rodiče.

Sportovní kroužky

Jedním z nejoblíbenějších kroužků dětí je právě sportovní kroužek. Nabídka je opravdu rozmanitá. Chlapci i dívky se mohou účastnit fotbalového, tenisového, golfového, hokejového, plaveckého, florbalového kroužku a mnoha jiných. Pro děvčata je jistě velmi lákavý balet, taneční kroužky nebo aerobik. Tyto aktivity slouží převážně k pohybovému vyžití dětí, ale také ke zdokonalení jemné a hrubé motoriky. Napomáhají ke správnému držení těla, zdravému růstu a fyzické zdatnosti.

Dále mají rodiče možnost využít volnočasových institucí vznikajících při školách. Jedná se hlavně o školní družiny a kluby.

Školní družiny a kluby

Jde o volnočasové instituce, které jsou z části pedagogicky ovlivňovány. Vychovatelé (pedagogové) jsou s dětmi v každodenním styku a určitou měrou na ně výchovně působí. Děti zde mohou nalézt přiměřený výběr činností. Jako například rekreační činnosti (pobyt venku ve zdravém prostředí), zájmové činnosti (sportovní, estetické,...), ale také činnosti veřejně prospěšné (ochrana životního prostředí).

Další činnost školní družiny a klubu :

„ Podle novely školského zákona č.190/1993 Sb. může školní družina zřizovat zájmové útvary (kroužky) i pro děti a další zájemce, nezapsané k pravidelné docházce do ŠD či ŠK. Tato činnost je poskytována za úplatu, která může být použita na odměnu vedoucím kroužků nebo na jiné neinvestiční náklady. Vedením kroužků mohou být pověřeni vychovatelé ŠD, ŠK, zaměstnanci školy či jiné způsobilé osoby. O zřízení kroužku rozhoduje ředitel.“ (8: 117)

Rozmanitost kroužků je, myslím, opravdu široká a domnívám se , že každé dítě si dokáže vybrat právě ten svůj oblíbený.

Přestože jsou některé aktivity finančně náročnější, měli bychom se snažit, umožnit na ně dětem přístup, pokud to ovšem samotné chtějí.

Rozzářené oči dětí a spokojenost v jejich tvářích by pro nás mělo být to nejdůležitější a nejhezčí.

III. Praktická část

1. CÍL A POUŽITÁ METODA

Volný čas dětí předškolního věku se v dnešní době stává stále častějším tématem nejen rodičů, ale také pedagogů. I já jsem se rozhodla tímto problémem zabývat hlouběji. Pomocí svého výzkumu jsem chtěla zjistit, zda jsou již pro děti předškolního věku vhodné zájmové kroužky. Nejvhodnější metodou mi připadal dotazník, který jsem nechala vyplnit rodiče, kteří mají alespoň jedno dítě předškolního věku. Zaměřila jsem se také na rozdíly mezi obyvateli měst a obyvateli menších obcí a vesnic. Zajímalo mne také pohled dětí, proto jsem využila jedné otázky v dotazníku a poprosila rodiče, aby zapsali odpověď svého dítěte na otázku, jak nejraději tráví svůj volný čas.

Zaměřila jsem se také na problematiku masové kultury a médií.

1.2 STANOVENÍ HYPOTÉZ

Domnívám se, že v dnešní době rodiče upřednostňují pouze jedno dítě v rodině, kterému mohou z finanční stránky poskytnout dostatečný blahobyt.

Předpokládám, že děti z měst mají více možností různorodých zájmových aktivit.

Nemyslím si, že jsou volnočasové kroužky pro děti předškolního věku příliš vhodné. Podle mého názoru tráví děti již velkou část dne v MŠ bez rodičů, a proto si myslím, že zbytek dne by měly děti být s rodinou, která je velmi důležitým výchovným i vzdělávacím faktorem. Samozřejmě se ale vyskytují děti velmi nadané, které tyto kroužky přímo vyžadují, pro tyto děti jsou, myslím, vhodné.

1.2 POPIS POUŽITÉ METODY

Metodou mého výzkumu se tedy stal dotazník, který jsem vypracovala do dvanácti otázek. Dotazník je anonymní.

Záměrně jsem ho nechala vyplnit rodiči z různých poměrů (finanční situace, stáří rodičů, místo bydliště,...).

Dotazník je nestrukturovaný, rodiče tedy měli možnost odpovídat vlastními slovy, dle svého rozhodnutí a uvážení.

Vyplněné dotazníky jsem uspořádala do grafů. Rozlišila jsem odpovědi rodin z měst, dále pak obcí a u vybraných otázek celkový graf obou skupin společně.

1.3 ILUSTRACE

Dotazník předkládaný rodičům měl tuto podobu:

Dobrý den, jmenuji se Iva Lebedová a jsem studentkou 3. ročníku Jihočeské univerzity, obor „Učitelství MŠ“. Touto cestou bych Vás ráda požádala o vyplnění níže uvedeného dotazníku, který je zaměřen na děti předškolního věku a jejich volný čas. Dotazník je součástí mé bakalářské práce a veškeré údaje budou použity pouze pro tuto práci. Dotazník je anonymní. Předem Vám děkuji.

1. Bydlíte ve městě nebo na vesnici?

odpověď.....
.....

2. Kolik máte dětí?

odpověď.....
.....

3. Věk vašich dětí?

odpověď.....
.....

4. Je v místě Vašeho bydliště mateřská škola?

odpověď.....
.....

5. Navštěvuje alespoň 1 Vaše dítě tuto mateřskou školu?

odpověď.....
.....

6. Pokud ano, jak dlouho navštěvuje Vaše dítě mateřskou školu?

odpověď.....
.....

7. Vyskytuje se v místě Vašeho bydliště nějaký zájmový kroužek pro děti předškolního věku? Pokud ano, jaký?

odpověď.....
.....

8. Navštěvuje Vaše dítě předškolního věku nějaký zájmový kroužek? Pokud ano, jaký?

odpověď.....
.....

9. Kolik času denně věnuje Vaše dítě médiím (televize, počítač, playstation,...)?

odpověď.....
.....

10. Zeptejte se, prosím, Vašeho dítěte předškolního věku, jak nejraději tráví svůj volný čas.

odpověď.....

.....

.....

.....

11. Byli byste rádi, kdyby v místě Vašeho bydliště bylo více aktivit a zájmových kroužků pro děti předškolního věku?

odpověď.....

.....

12. Domníváte se , že jsou zájmové kroužky pro děti předškolního věku vhodné?

odpověď.....

.....

.....

.....

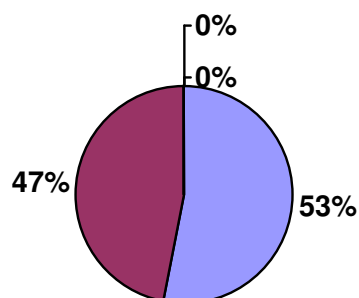
Velice Vám děkuji za Váš čas a vyplnění dotazníku.

2. VÝZKUMNÁ ČÁST, VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKU

Otázka č. 1

Bydlíte ve městě nebo na vesnici?

Procentuální vyjádření dotazovaných rodin z měst a obcí

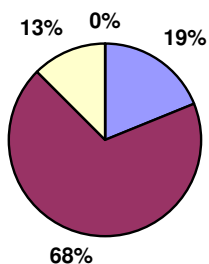

Celkem 53 % dotazovaných rodičů žije ve městě.

Celkem 47% dotazovaných rodičů žije v menších obcích a vesnicích.

Otázka č. 2

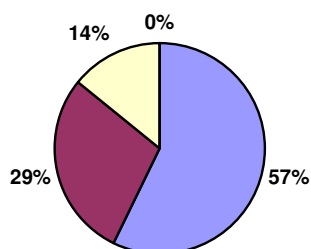
Kolik máte dětí?

Města

68% z dotazovaných rodin ve městě má dvě děti.

19% z dotazovaných rodin ve městě má jedno dítě.

13% z dotazovaných rodin ve městě má tři a více dětí.

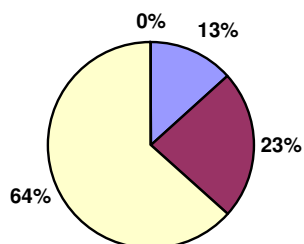
Vesnice

57% z dotazovaných rodin žijících na vesnici mají dvě děti.

29% z dotazovaných rodin žijících na vesnici mají jedno dítě.

14% z dotazovaných rodin žijících na vesnici mají tři a více dětí.

Celkem

64 % z dotazovaných rodičů má dvě děti.

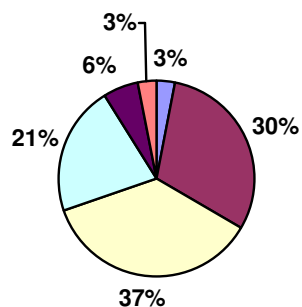
23% z dotazovaných rodičů má jedno dítě.

13% z dotazovaných rodičů má tři a více dětí.

Otázka č. 3

Věk vašich dětí?

Věkové kategorie dětí z měst i vesnic.

37% dotazovaných dětí bylo ve věku pět let.

30% dotazovaných dětí bylo ve věku šest let.

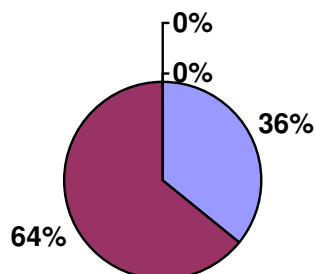
21% dotazovaných dětí bylo ve věku čtyři roky.

6% dotazovaných dětí bylo ve věku tři let.

3% dotazovaných dětí bylo ve věku sedmi a dvou let.

Otázka č. 4

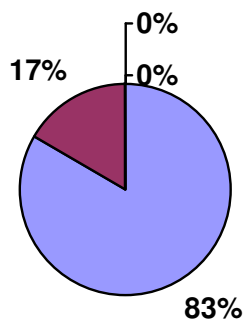
Je v místě vašeho bydliště MŠ?

Vesnice

64% Ano, v místě našeho bydliště je mateřská škola.

36% Ne, v místě našeho bydliště se nenachází mateřská škola.

U dotazovaných rodičů z měst byla ve všech případech kladná odpověď, tedy 100% Ano.

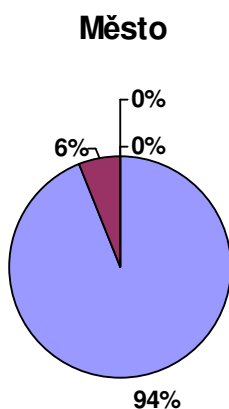
Celkem

83% dotazovaných rodičů má možnost umístit dítě do mateřské školy v místě bydliště.

17% dotazovaných rodičů nemá možnost umístění dítěte do mateřské školy v místě bydliště.

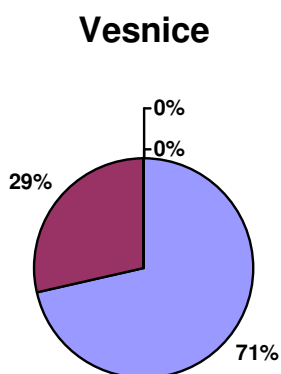
Otázka č. 5

Navštěvuje alespoň jedno vaše dítě tuto mateřskou školu?

94% z dotazovaných rodičů ve městech využívá možnosti umístění dítěte do mateřské školy

6% z dotazovaných rodičů ve městech nevyužívá možnosti umístění dítěte do mateřské školy

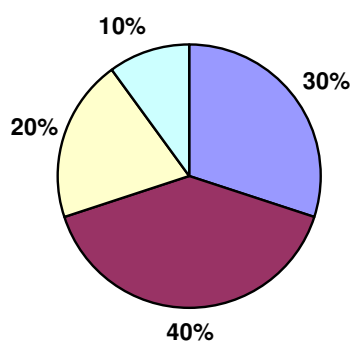
71% dotazovaných rodičů žijících na vesnici využívá možnosti umístění dítěte v mateřské škole

29% dotazovaných rodičů žijících na vesnici nevyužívá možnosti umístění dítěte v mateřské škole

Otázka č. 6

Pokud ano, jak dlouho navštěvuje Vaše dítě mateřskou školu?

Celkový počet z měst a vesnic

40% z dotazovaných dětí navštěvuje mateřskou školu druhým rokem

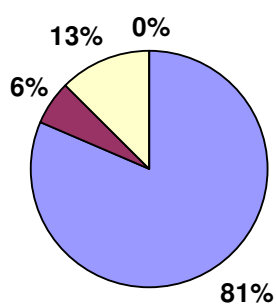
30% z dotazovaných dětí navštěvuje mateřskou školu již třetím rokem

20% z dotazovaných dětí navštěvuje mateřskou školu prvním rokem

10% z dotazovaných dětí navštěvuje mateřskou školu již čtvrtým rokem

Otázka č. 7

Vyskytuje se v místě Vašeho bydliště nějaký zájmový kroužek pro děti předškolního věku? Pokud ano, jaký?

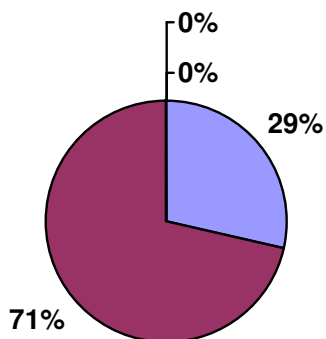
Město

81% dotazovaných rodičů se domnívá, že se v místě jejich bydliště nachází zájmové kroužky pro děti předškolního věku

13% rodičů neví, zda se v jejich místě bydliště nachází zájmové kroužky pro předškolní děti

6% rodičů se domnívá, že se v místě jejich bydliště nenachází žádné zájmové kroužky pro předškolní děti

Vesnice

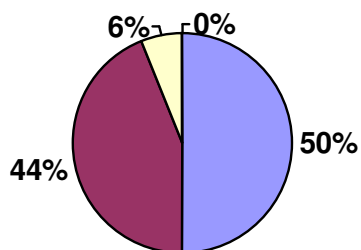
71% dotazovaných rodičů žijících na vesnici si myslí, že v místě bydliště není žádný zájmový kroužek pro předškolní děti

29% dotazovaných rodičů žijících na vesnici si myslí, že v místě bydliště není žádný zájmový kroužek pro předškolní děti, mimo kroužku organizovaného při mateřské škole

Otázka č. 8

Navštěvuje Vaše dítě předškolního věku nějaký zájmový kroužek? Pokud ano, jaký?

Město

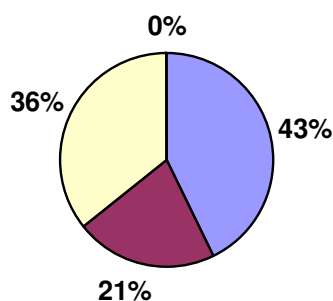

50% dětí předškolního věku dotazovaných rodičů nenavštěvuje žádný zájmový kroužek

44% dětí předškolního věku dotazovaných rodičů navštěvuje zájmový kroužek

6% dětí předškolního věku dotazovaných rodičů navštěvuje zájmový kroužek při mateřské škole

Vesnice

43% dětí předškolního věku dotazovaných rodičů navštěvuje zájmový kroužek

36% dětí předškolního věku dotazovaných rodičů navštěvuje zájmový kroužek při mateřské škole

21% dětí předškolního věku dotazovaných rodičů nenavštěvuje žádný zájmový kroužek

Nejčastěji navštěvované kroužky dětmi předškolního věku:

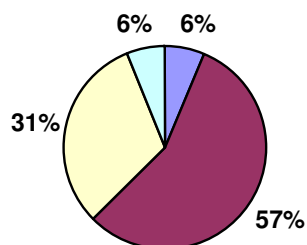
- keramický kroužek zřizovaný mateřskou školou

- malířský kroužek při ZUŠ
- hudební kroužek při ZUŠ
- sportovní kroužky (nejčastěji fotbal a hokej)
- taneční kroužky (nejčastěji hip-hop a balet)

Otázka č. 9

Kolik času denně věnuje Vaše dítě médiím? (počítač, televize, playstation)

Město

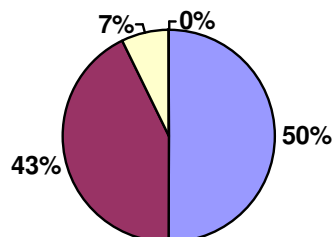
57% dětí předškolního věku z měst věnuje médiím denně cca. jednu hodinu

31% dětí předškolního věku z měst věnuje médiím denně cca. jednu až dvě hodiny

6% dětí předškolního věku z měst věnuje médiím denně cca. dvě a více hodin

6% dětí předškolního věku z měst věnuje médiím denně méně než jednu hodinu

Vesnice

50% dětí předškolního věku z vesnice věnuje médiím denně cca. jednu až dvě hodiny

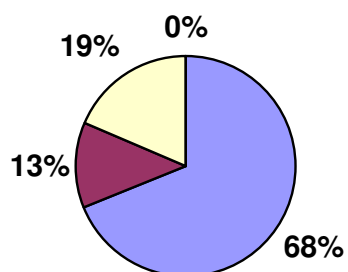
43% dětí předškolního věku z vesnice věnuje médiím denně cca. jednu hodinu

7,1% dětí předškolního věku z vesnice věnuje médiím denně méně než jednu hodinu

Otázka č. 10

Zeptejte se prosím svého dítěte předškolního věku, jak nejraději tráví svůj volný čas.

Město

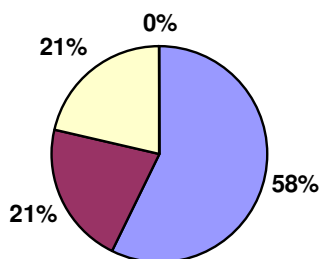

68% dětí předškolního věku z měst nejraději tráví svůj volný čas venku se svými kamarády

19% dětí předškolního věku z měst nejraději tráví svůj volný čas doma s rodiči při různých společných hrách

13% dětí předškolního věku z měst nejraději tráví svůj volný čas u počítače, televize nebo playstationa

Vesnice

58% dětí předškolního věku z obcí nejraději tráví svůj volný čas venku se svými kamarády

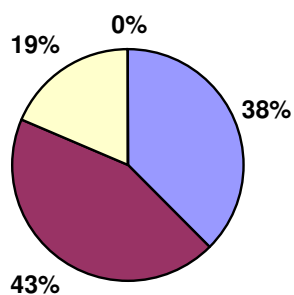
21% dětí předškolního věku z obcí nejraději tráví svůj volný čas doma s rodiči při různých společných hrách

21% dětí předškolního věku z měst nejraději tráví svůj volný čas u počítače, televize nebo playstationa

Otázka č. 11

Byli byste rádi, kdyby v místě Vašeho bydliště bylo více aktivit a zájmových kroužků pro děti předškolního věku?

Město

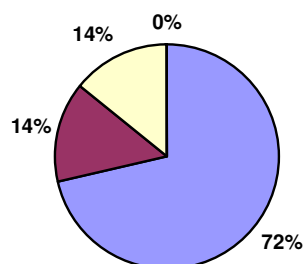

43% NE !

38% ANO !

19% NEVÍM !

Vesnice

72% ANO !

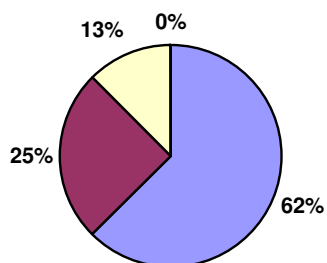
14% NE !

14% NEVÍM !

Otázka č. 12

Domníváte se , že jsou zájmové kroužky pro děti předškolního věku vhodné?

Město

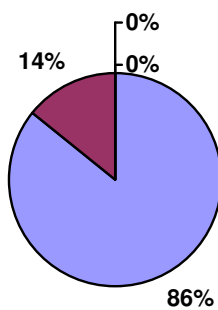

62% rodičů z měst se domnívá, že ne

25% rodičů z měst se domnívá, že ano

13% rodičů z měst neví

Vesnice

86% rodičů z obcí se domnívá že ano

14% rodičů z obcí neví

2.1 ZÁVĚRY VÝZKUMU

Hypotézy, které jsem si stanovila před zadáním dotazníku, nyní mohu prověřit.

Svou hypotézu, že je v dnešní době prospěšné a moderní mít pouze jednoho potomka, jsem odhadla chybně. Byla jsem překvapená, že i dnes se objevují rodiny se třemi až čtyřmi dětmi. Nejobvyklejší počet byl ovšem dvě děti.

Stále přetrvávám u názoru, že děti z měst mají více možností zájmových kroužků, než děti z vesnic a menších obcí. Potvrdily mi to také odpovědi dotazovaných rodičů.

Stejně tak zůstávám u mínění, že zájmové kroužky nejsou pro takto malé děti ještě příliš vhodné, za pravdu mi dá přibližně polovina rodičů, jde tedy o věc názoru.

Myslím, že mohu být s dotazníkem spokojena. Otázky, které jsem si kladla, mi byly z většiny zodpovězeny. Tímto bych ještě jednou ráda poděkovala všem respondentům mého dotazníku.

2. ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala tématem „Mimoškolní aktivity dětí (využití volného času)“. Tento námět jsem si zvolila záměrně, protože právě otázka trávení volného času se stává stále aktuálnější. Z několika odborných publikací jsem se dozvěděla, jak se postupně volný čas vyvíjel. Částečně jsem toto téma nastínila i v první části své bakalářské práce.

V dnešní době mají lidé mnohem více volného času než dříve, stejně tak i děti předškolního věku. Nabídka aktivit pro trávení volných chvil je velmi pestrá a bohatá. Do životního stylu naší společnosti se prolíná mediální a masová kultura. Generace dnešních dětí ji přijímá naprosto automaticky. Je poněkud úsměvné vidět čtyřicetiletého dospělého člověka, který si neví rady se zapojením DVD přehrávače a šestileté dítě, které zcela jasně intuitivně ví, které tlačítko použít.

Podle mého názoru se média i masová kultura vkrádají již i do volného času našich nejmenších. Ostatně, zeptáte-li se v mateřské škole dětí, které z nich doma používá počítač, playstation či jinou moderní techniku, jistě vám převážná většina odpoví ano.

Nabídka volnočasových kroužků pro děti předškolního věku je velmi různorodá a pestrá. Ať už se jedná o počítačový kurz nebo sportovní kroužek, vždy bychom se měli zamyslet nad otázkou, zda je to pro dítě to nejvhodnější. Tuto problematiku jsem se snažila rozvést pomocí dotazníkové metody. Požádala jsem rodiče předškolních dětí o zodpovězení několika otázek, týkajících se tohoto tématu. Přestože byl dotazník anonymní a rodiče mohli stručně odpovídat, překvapilo mne a velmi potěšilo, že měli zájem danou problematiku rozebírat ještě více do hloubky.

Mnoho z nich si přálo mluvit se mnou o dané věci přímo osobně. Mnoho z nich se shodlo s mými názory. Nejdiskutovanější otázkou se stala právě tato: „Domníváte se, že jsou zájmové kroužky pro děti předškolního věku vhodné?“ Častá odpověď rodičů byla ano, ale s dodatkem, že dítě samo jeví zájem, v kroužku je spokojené a těší se na něj. S tím souhlasím.

Myslím si, že děti, které tráví většinu dne v mateřské škole, by měly strávit zbytek svého volného času s rodinou, která je právě v tomto období dítěte velmi důležitá. Tyto dva pohledy se nemusí vylučovat, jde jen o to najít správnou cestu. Rodiče by neměli považovat zájmové kroužky za „pohlídání dětí“, ale jako čas, který jejich dítě obohacuje, baví a zdokonaluje. Existuje mnoho kroužků, kde mohou být rodiče přítomni a tak dítě tráví volný čas nejen s rodinou, ale také zájmovou činností. Je přeci velmi příjemné vidět nadšení rodičů, když jejich synek přihrává míč spoluhráči nebo dává gól, dcera vytvoří krásný hrnek z hlíny. Myslím, že i děti v doprovodu rodičů jsou si jistější a legraci si více užijí.

Samozřejmě ale nesmíme zapomenout, že každé dítě je individuální a ne každého kroužky zaujmou, byť v doprovodu rodičů. Důležitost vidím ve svobodném rozhodnutí dítěte, jak stráví svůj volný čas. Nucením dítěte do činnosti, která je pro něj nezajímavá, docílíme spíše toho, že ji bude mít rádo ještě méně.

Z dotazníku vyplývá, že děti tráví nejčastěji jednu až dvě hodiny svého volného času využitím médií. Mnoho psychologů se domnívá, že dnešní vyšší agresivita u dětí je způsobena nedostatkem pohybu na čerstvém vzduchu. Přílišným sezením a pasivním sledováním např. televize, zůstává v dítěti nevybouřená energie, která se projeví pozdější agresivitou. S tímto názorem souhlasím.

Závěrem bych chtěla říct, že zájmové kroužky jsou jistě dobrá věc, ne však pro úplně každého. Každý rodič zná své dítě nejlépe a ví, jestli je již vyspělé a nebude mu dělat žádné problémy kroužky navštěvovat. Chtěla bych ale apelovat na názor, že děti by měly kroužky navštěvovat rády a svobodně. Pak myslím, budou právě pro ně tyto kroužky velmi vhodné.

3. SEZNAM POUŽITÉ A CITOVANÉ LITERATURY

1. EINONOVÁ, D. *Rozvoj osobnosti*. Havlíčkův Brod: Fragment 2001.
2. HANÁKOVÁ, M. Metodika zájmových činností – seminář JČU.
3. HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál 2004.
4. LAMPRECHT, M. *Die soziale Ordnung der Freizeit*. Zürich 1994, s.127-154.
5. MALGOSA, J. Umění výchovy dítěte. Praha: Advent-Orion.s.r.o. 2003.
6. MATĚJČEK, Z. *Rodiče a děti*. Praha: Avicenum 1989.
7. OPACHOWSKI, H. *Pädagogik der Freizeit*. Klinkhardt 1976, 14n.
8. PÁVKOVÁ, J. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál 2002.
9. SOMR, M. *Úvod do metodologie a metod výzkumu*. Č.Budějovice : Somr M. 2006.

www.blisty.cz

www.helendoron.cz

www.spunt.cz

4. PŘÍLOHY